

Notitie Soortgericht onderzoek

Kluisstraat te Ommel

Datum : 1 november 2022, revisie 6 december 2022
Projectnummer : P20210272.v2
Opdrachtgever : CRA Ontwikkel B.V.
Auteur : J. van Hout
Kwaliteitscontrole : E. Claassen

Revisie 6 december 2022

Deze versie (v2) van de Notitie soortgericht onderzoek, Kluisstraat te Ommel is aangepast naar aanleiding van opmerkingen van de gemeente Asten. De aanpassingen hebben betrekking op maatregelen ten aanzien van vleermuizen en kleine marterachtigen in hoofdstuk 5 van deze notitie. Meer in detail betreft het de verlichting nabij de houtwal en de noord-zuid verbinding voor steenmarter.

1. Kader

CRA Ontwikkel B.V. heeft het voornemen tot woningbouwontwikkeling op twee percelen langs de Kluisstraat te Ommel. In verband met de voorgenomen plannen is in 2021 een quickscan flora en fauna uitgevoerd (Staro, P21-0206). Hieruit is gebleken dat het gebouw en bomen met holtes mogelijk verblijfplaatsen voor vleermuizen bieden. Ook is een groot nest aangetroffen in een spar in de houtwal binnen het plangebied dat mogelijk een nestlocatie van een buizerd is. Bovendien kan het plangebied onderdeel vormen van het grotere leefgebied van eekhoorn, steenmarter, bunzing en wezel.

Het verwijderen van bomen en (delen van) houtwallen leidt mogelijk tot het weghalen van verblijfplaatsen voor vleermuizen, nest van buizerd, geschikte migratieroutes en foerageergebied voor kleine marterachtigen en leefgebied van eekhoorns. Dit is een overtreding van de Wet Natuurbescherming. Middels soortgericht onderzoek naar vleermuizen, kleine marterachtigen, eekhoorn en buizerd wordt de aan- of afwezigheid van deze soorten vastgesteld en de functionaliteit van het plangebied bepaald. Daarnaast worden, indien de aanwezigheid van vleermuizen, kleine marterachtigen, eekhoorn en buizerd vastgesteld is, mitigerende of compenserende maatregelen voorgesteld met advies over bijbehorend proces voor ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming.

Het gebouw binnen het plangebied en de diverse holtes in de bomen in de houtwal kunnen verblijfplaatsen bieden voor vleermuizen. De houtwal vormt mogelijk een vliegroute en de omgeving is mogelijk foerageergebied voor vleermuizen. Door het slopen van het gebouw, kappen van de houtwal en het realiseren van woningen gaan mogelijk verblijfplaatsen, vliegroute en/of foerageergebied voor vleermuizen verloren. Indien verblijfplaatsen, een vliegroute en/of foerageergebied van vleermuizen aanwezig zijn, hebben de voorgenomen werkzaamheden (het slopen van het gebouw, kappen van (delen van) de houtwal en realisatie van woningbouw) mogelijk negatieve effecten tot gevolg. Het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen, belangrijke vliegroutes en essentieel foerageergebied van vleermuizen is een overtreding van de Wet natuurbescherming (Art. 3.5 lid 4). Voor het mogen overtreden van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming is het werken met en volgens een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig. De aanvraag voor een ontheffing dient onderbouwd te worden met recentelijk onderzoek, waarin aanwezigheid van de soorten en functies wordt vastgesteld.

De structuurrijke houtwal in het noorden en aan de westzijde van het (voormalige) sportpark binnen het plangebied kan dienen als (onderdeel van het) functioneel leefgebied voor kleine marters. Door het kappen van (delen van) de houtwal gaan mogelijk belangrijke verbindingszone en verblijfplaatsen voor kleine marterachtigen verloren. Indien foerageergebied en migratieroutes van marters aanwezig zijn, hebben de voorgenomen werkzaamheden (het kappen van (delen van) de houtwal en realisatie van woningbouw) mogelijk negatieve effecten tot gevolg. Het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen en onmisbare migratieroutes van marters is een overtreding van de Wet natuurbescherming (Art. 3.10 lid 1b). Voor het mogen overtreden van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming is het werken met en volgens een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig. De aanvraag voor een ontheffing dient onderbouwd te worden met recentelijk onderzoek, waarin aanwezigheid van de soorten wordt vastgesteld.

In het plangebied en de directe omgeving zijn waarnemingen bekend van de eekhoorn. De hogere bomen in de houtwal zijn geschikt voor eekhoorn als nest- en overwinteringslocatie. Vernietiging van in gebruik zijnde nesten gedurende de voortplantings- en overwinteringsperiode is een overtreding van de Wet natuurbescherming (Art. 3.10 lid 1b). Voor het mogen overtreden van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming is het werken met en volgens een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig. De aanvraag voor een ontheffing dient onderbouwd te worden met recentelijk onderzoek, waarin aanwezigheid van de soort wordt vastgesteld.

Tijdens het veldbezoek voor het soortgericht onderzoek naar eekhoorn is in de houtwal een groot nest aangetroffen met in de buurt een plukplaats. Ten tijde van deze waarneming, werd ook een buizerd waargenomen in het plangebied. Mogelijk is het nest daardoor een nestlocatie van een buizerd. Nesten van buizerd zijn jaarrond beschermd (Wnb §3.1). Door het kappen van (delen van) de houtwal gaat mogelijk de nestlocatie van buizerd verloren. Indien een jaarrond beschermd nest van buizerd aanwezig is, hebben de voorgenomen werkzaamheden (het kappen van (delen van) de houtwal en realisatie van woningbouw) mogelijk negatieve effecten tot gevolg voor de nestlocatie van buizerd. Het opzettelijk beschadigen, vernielen of verstoren van jaarrond beschermde nesten is een overtreding van de Wet natuurbescherming (Art 3.1 lid 1, 2, 4 en 5). Voor het mogen overtreden van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming is het werken met en volgens een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig. De aanvraag voor een ontheffing dient onderbouwd te worden met recentelijk onderzoek, waarin aanwezigheid van de soort wordt vastgesteld.

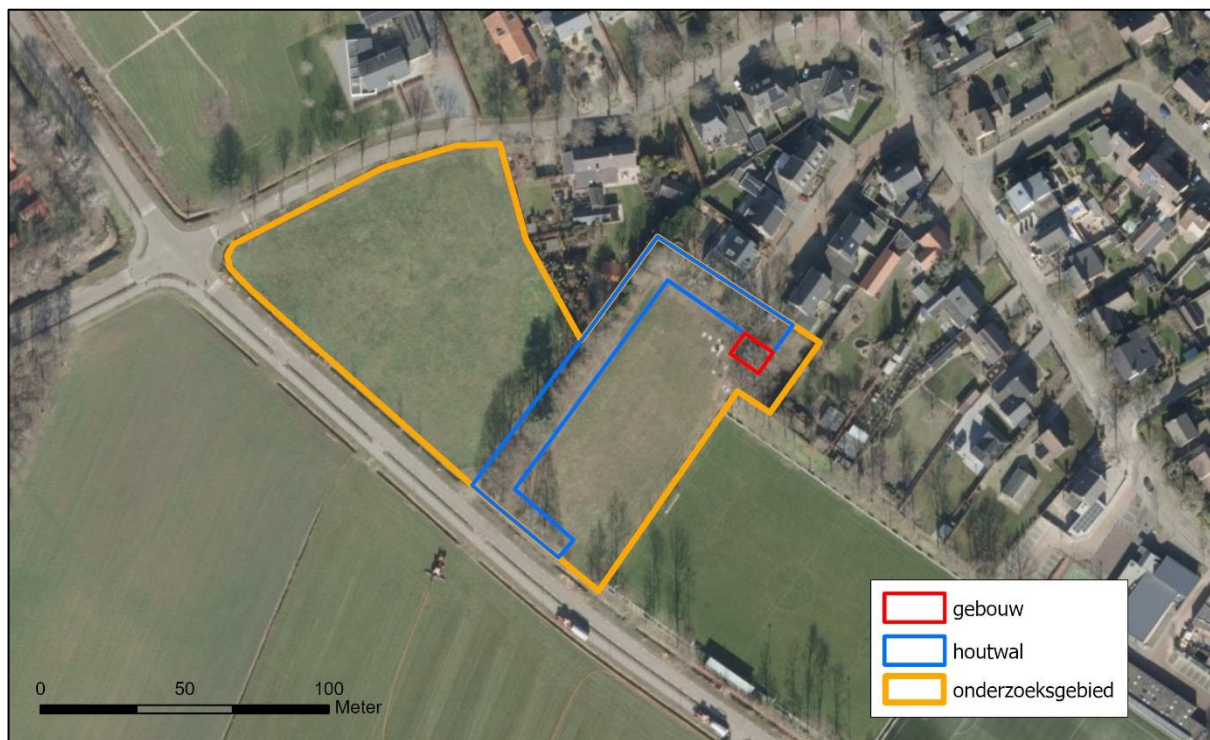
In 2021 en 2022 is onderzoek uitgevoerd om vast te kunnen stellen of vleermuizen, marterachtigen, eekhoorn en/of buizerd van het plangebied gebruikmaken en welke functies het gebied voor de soorten heeft. In onderhavige notitie zijn de methode en resultaten van dit onderzoek beschreven.

1.1 Plangebied en voorgenomen plannen

Het plangebied grenst aan de bebouwde kom van het dorp Ommel, gemeente Asten. Het plangebied wordt begrensd door de Kluisstraat in het noordwesten, de Kranenvenweg en agrarische percelen in het zuidwesten en woningen in het noordoosten.

Het plangebied heeft een omvang van circa 1,12 hectare en bestaat uit twee ruige graslanden met een diversiteit aan plantensoorten. Het westelijk gelegen grasveld wordt begrensd door een haag in het noorden, bomen in het westen, een droog liggende sloot in het zuiden en een onverharde inrit in het oosten. Het oostelijk gelegen grasveld is een voormalig korfbalveld dat nu onbeheerd is gebleven. Het veld wordt in het westen en noorden begrensd door houtwallen. In het oosten grenst het plangebied aan een sportveld. In het zuiden ligt een sloot langs de bomenrij. In het noordoosten van

het voormalige korfbalveld staat een klein bijgebouw. De begroeiing op de oevers en slootbodems indiceerden dat de sloten al langere tijd droog liggen. In figuur 1 is het plangebied weergegeven. In enkele foto's is een impressie van het plangebied gegeven.

Figuur 1. Globale begrenzing plangebied (oranje lijn) met belangrijke elementen voor soorten; het gebouwtje voor vleermuizen (rood omlijnd) en de houtwal die functioneel kan zijn voor vleermuizen, buizerd, marter en eekhoorn (blauw omlijnd)

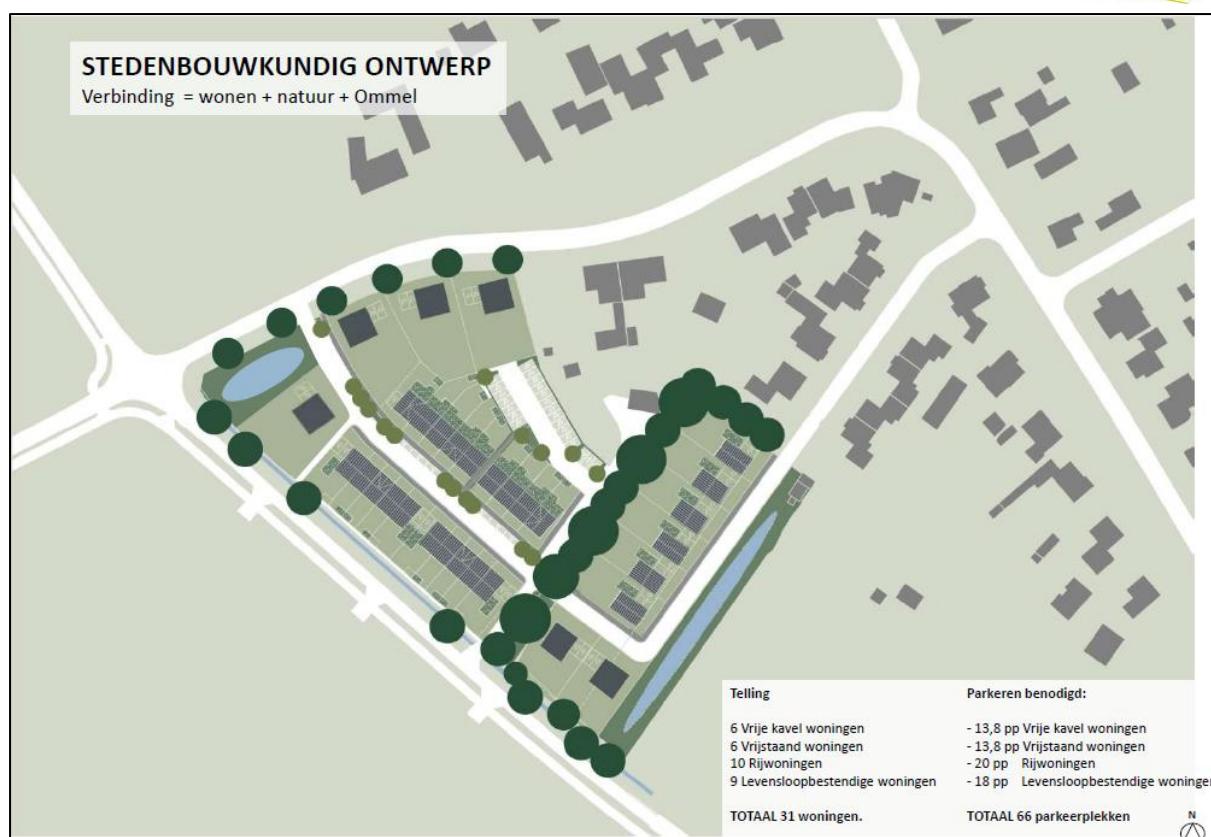
Foto 1. gebouwtje binnen plangebied

Foto 2 en 3. Structuurrijke houtwal aan de westzijde en noordzijde van het voormalige sportpark binnen het plangebied

De voorgenomen plannen bestaan uit het realiseren van woningen in het plangebied. De woningen worden gesitueerd op de huidige grasvelden. De houtwal die centraal in het plangebied ligt blijft behouden. Hierin wordt een doorgang gemaakt voor een straat. De houtwal in het noorden van het plangebied blijft eveneens behouden. Aan de oostkant van het plangebied wordt een wadi gerealiseerd ten behoeve van waterberging. Figuur 2 laat het stedenbouwkundig ontwerp zien van de nieuwe situatie.

Figuur 2 Stedenbouwkundig ontwerp nieuwe situatie

2. Methode

Het onderzoek naar vleermuizen, kleine marterachtigen, eekhoorn en buizerd heeft plaatsgevonden van september 2021 tot en met juni 2022.

2.1 Vleermuizen

Het vleermuisonderzoek is in 2021 en 2022 uitgevoerd conform het vleermuisprotocol van 2021. Het onderzoek naar vleermuizen richt zich op het vaststellen van de functies van het gebied voor vleermuissoorten. De volgende functies voor vleermuizen zijn mogelijk aanwezig binnen het plangebied en zijn onderzocht:

- Foerageergebied
- Vliegroute
- Verblijfplaatsen gebouw- en boombewonende soorten
 - Zomerverblijfplaats
 - Kraamverblijfplaats
 - Paarverblijfplaats
 - Winterverblijfplaats

Gezien de verspreiding van de vleermuissoorten in Nederland en de beschikbare functies voor vleermuizen binnen het plangebied, zijn de volgende vleermuissoorten binnen en in de omgeving van het plangebied te verwachten: gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Op basis van de functies van het gebied voor vleermuizen en de te verwachten soorten binnen het plangebied is de inspanning en tijdsperiode van het onderzoek vastgesteld. Tabel 1 geeft een overzicht van de bezoekdata, de onderzoeker(s), de onderzochte functie en het moment op de dag en de weersomstandigheden.

Het onderzoek in 2021 en 2022 bestond uit vijf onderzoeksrondes, waarvan twee onderzoeksrondes in de avond/nacht in het najaar 2021 en twee avondrondes en één ochtendronde in het voorjaar 2022. De onderzoeksrunde naar verblijfplaatsen in de ochtend tijdens de kraamperiode is uitgevoerd door één deskundige en de avondrondes tijdens het najaar zijn uitgevoerd door twee deskundigen. Het plangebied is beperkt van omvang, waardoor minder deskundigen benodigd waren.

De gewone dwergvleermuis gebruikt in de winter massale gebouwen als massa winterverblijfplaats. Deze gebouwen kenmerken zich vooral door een robuuste bouwstijl, de aanwezigheid van diepe spleetvormige ruimten (spouw, dilatatievoeg, holle vloerelementen etc.) en een ruimte met een dusdanig grote oppervlakte dat er meer dan honderden tot duizenden vleermuizen in kunnen verblijven. In dit geval is ervoor gekozen om geen onderzoek uit te voeren naar massa winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen gedurende de nacht, omdat het gebouw in het plangebied niet voldoet aan de specificaties van een mogelijke massa winterverblijfplaats. In het gebouw is niet voldoende oppervlakte beschikbaar waarin een grote hoeveelheid gewone dwergvleermuizen kan verblijven.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van verschillende batdetectors (Pettersson D240x en Anabat Walkabout). Vleermuizen maken ultrasoon geluid en met de echo daarvan krijgen ze een geluidsbeeld van de omgeving. Wij kunnen dat geluid met het blote oor niet of nauwelijks horen, maar een batdetector zet het ultrasone geluid om naar een geluidsfrequentie die wij wel kunnen horen. Met de batdetectors die gebruikt zijn tijdens het vleermuisonderzoek is het mogelijk om opnames te maken van de geluiden. De Anabat Walkabout heeft als meerwaarde dat de sonogrammen van de geluiden van de vleermuizen gelijk zichtbaar zijn en in het veld kunnen worden geanalyseerd. De opnames zijn, indien noodzakelijk, achteraf geanalyseerd om met zekerheid de vleermuissoort vast te stellen met behulp van BatExplorer.

Tabel 1. Overzicht veldbezoeken, onderzoekers, onderzochte functies en weersomstandigheden. Onderzoekers: Emma Heeren= EH, Jennifer Bockting= JB, Marijn de Waard= MdW, Nadine Arts= NA, Karel Küsters= KK. Functies: ZV = zomerverblijfplaats, KV = kraamverblijfplaats, PV = paarverblijfplaats en zwermgedrag, ECMS = zonsopkomst, BCAS = zonsondergang.

Ronde	Datum	Functie	Tijd	BCAS/ECAS	Onderzoeker	Bewolking	Temp °C	Neerslag	Wind (bft)
1	04-09-2021	PV, WV, F	20:00 – 23:00	06:57/20:00	EH, JB	Helder	18	Geen	2
2	25-9-2021	PV, WV, F	20:30 – 22:30	07:31/19:31	EH, JB	Helder	17	Geen	1
3	11-05-2022	ZV, KV, F	03:55 – 05:55	05:52/21:21	MdW	Bewolkt	16	Geen	2
4	23-05-2022	ZV, KV, F	21:30 – 23:30	05:35/21:39	NA, KK	Zwaar bewolkt	14	Geen	3
5	16-06-2022	ZV, F	21:50 – 0:00	05:19/22:02	NA	Licht bewolkt	22	Geen	1

2.2 Kleine marterachtigen

Onderzoek naar kleine marterachtigen kan gedurende het hele jaar worden uitgevoerd, maar het beste in de periode dat de dieren het meest actief zijn, dit is van maart tot en met augustus. In deze periode is de doorlooptijd van het onderzoek zes weken. Buiten deze periode geldt een dubbel zo lange doorlooptijd. Het onderzoek naar bunzing, steenmarter en wezel is uitgevoerd van 8 september 2021 tot en met 8 december 2021.

Het onderzoek bestond uit het plaatsen van cameravallen (cameraval met jigglers, marterbox en een struikrover) in het onderzoeksgebied op locaties waar geschikt habitat is aangetroffen voor kleine marterachtigen. In totaal hebben deze cameravallen 14 weken in het onderzoeksgebied gestaan. Na deze periode van 14 weken zijn op twee locaties rondom een takkenhoop in het centrale deel van de houtwal nog twee cameravallen geplaatst gedurende één week. Eveneens heeft nog een extra controle plaatsgevonden op sporen van marters rondom deze takkenhoop.

Een jigglers bestaat uit een metaaldraad waaraan een thee-ei met een lokstof hangt, waarop een cameraval is gericht. Het idee van de jigglers is dat het kleine marters lokt, die vervolgens op de achterpoten gaan staan om aan het thee-ei te ruiken en daarbij gefotografeerd worden door de cameraval. Een marterbox is een kist waardoorheen een open gezaagde pvc-buis is gelegd. Op deze buis is een cameraval gericht, zodat alle dieren die in de marterbox verschijnen op film worden vastgelegd. Een struikrover is een halfopen pvc-buis waarin een cameraval geplaatst is. Op het einde van de buis wordt een lokstof bevestigd. Bij het besnuffelen van de lokstof worden de dieren gefotografeerd. Met behulp van één cameraval met jigglers en zalmolie lokstof, één struikrover met een blikje sardientjes met gaten als lokstof en één marterbox zijn de marters onderzocht.

Om de twee weken zijn de locaties van de cameravallen, struikrover en marterbox gecontroleerd en zijn de materialen zo nodig verplaatst. De jigglers is op 21 oktober 2021 verplaatst richting een

houtstapel in de houtwal binnen het plangebied. Foto's 4 t/m 6 laten de verschillende materialen zien die zijn ingezet voor het onderzoek naar marters.

Foto 4. Struikrover

Foto 5. Marterbox

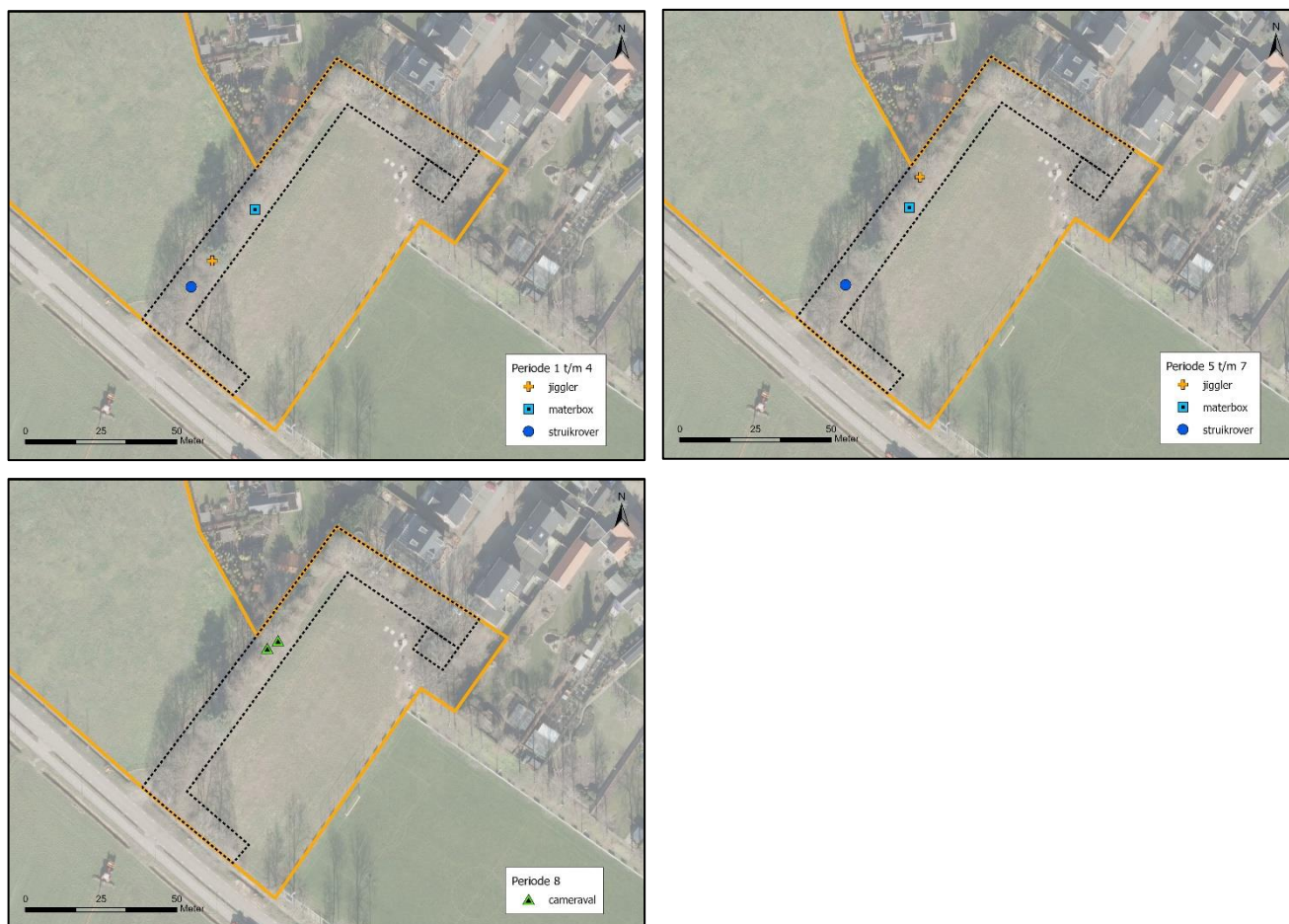

Foto 6. Cameraval gericht op jiggler

Het onderzoek naar marters heeft plaatsgevonden vanaf 8 september 2021 tot 8 december 2021, verdeeld in acht periodes, zie tabel 1. De locaties van de materialen gedurende deze periodes zijn weergegeven in figuur 2 t/m 4.

Tabel 2. De periodes en dagen dat de verschillende onderzoeksmethodes actief waren

Periode	Dagen actief	Type cameraval			
		Jiggler	Struikrover	Marterbox	Losse cameraval
1	08-09-2021 / 22-09-2021	1	1	1	
2	22-09-2021 / 30-09-2021	1	1	1	
3	30-09-2021 / 07-10-2021	1	1	1	
4	07-10-2021 / 21-10-2021	1	1	1	
5	21-10-2021 / 01-11-2021	1	1	1	
6	01-11-2021 / 17-11-2021	1	1	1	
7	17-11-2021 / 01-12-2021	1	1	1	
8	01-12-2021 / 08-12-2021				2

Figuur 2 t/m 4. Onderzoeksgebied kleine marterachtigen met de locaties van de materialen voor het onderzoek naar marters gedurende de diverse periodes

2.3 Eekhoorn

Onderzoek naar aanwezigheid van en gebiedsgebruik door de eekhoorn is uitgevoerd middels sporenonderzoek en onderzoek naar de aanwezigheid van nesten gedurende één onderzoeksronde in de periode november-maart. Tijdens het veldbezoek is het voorkomen van de eekhoorn beoordeeld aan de hand van zichtwaarnemingen en sporenonderzoek (uitwerpselen, prenten, nesten, vraat, etc.).

Het veldbezoek is uitgevoerd op 20 januari 2022 door N. Arts in de ochtend met de volgende weersomstandigheden: bewolkt, 4°C, geen neerslag en een windkracht van 2.

2.4 Buizerd

Ten tijde van het veldbezoek naar eekhoorn is in de houtwal een groot nest aangetroffen met in de buurt een plukplaats. Diezelfde ochtend werd door de onderzoeker een buizerd waargenomen in het plangebied (zie figuur 5 voor de waarnemingen). Mogelijk is het waargenomen nest daardoor een nestlocatie van een buizerd.

Onderzoek naar de aanwezigheid van en gebiedsgebruik door buizerd, is daarom uitgevoerd middels twee inspecties waarbij is gelet op de aanwezigheid van buizerd en nestactiviteit.

Tabel 3 geeft een overzicht van de bezoekdata, de onderzoeker(s) en het moment op de dag en de weersomstandigheden.

Tabel 3. Overzicht veldbezoeken, onderzoekers, onderzochte functies en weersomstandigheden. Onderzoeker: NA= Nadine Arts

Ronde	Datum	Tijd	Onderzoeker	Bewolking	Temp	Neerslag	Wind
1	15-03-2022	09:00 – 10:00	NA	Bewolkt	7°C	Geen	3 Bft
2	11-04-2022	10:00 – 11:00	NA	Half bewolkt	8°C	Geen	2 Bft

Figuur 5. Onderzoeksgebied met mogelijk buizerdnest, waarneming van buizerd en een plukplaats

3. Resultaten

3.1 Vleermuizen

De resultaten van het vleermuisonderzoek per onderzoeksronde zijn opgenomen en weergegeven in bijlage 1.

Najaar 2021

Foerageergebied

Gedurende het onderzoek zijn enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers waargenomen in de omgeving van het plangebied.

Vliegroute

Gedurende het onderzoek zijn slechts enkele passerende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers waargenomen in de omgeving van het plangebied.

Paarverblijfplaatsen

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied geen paarverblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen.

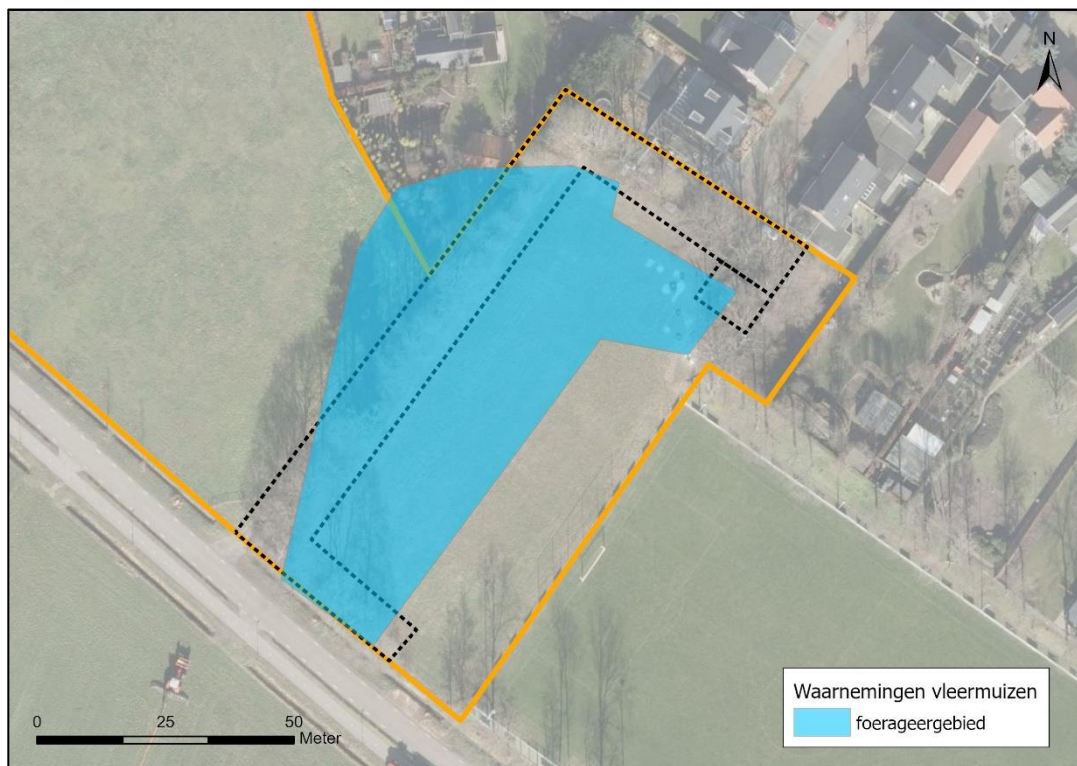
Winterverblijfplaatsen

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied geen winterverblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen.

Voorjaar 2022

Foerageergebied

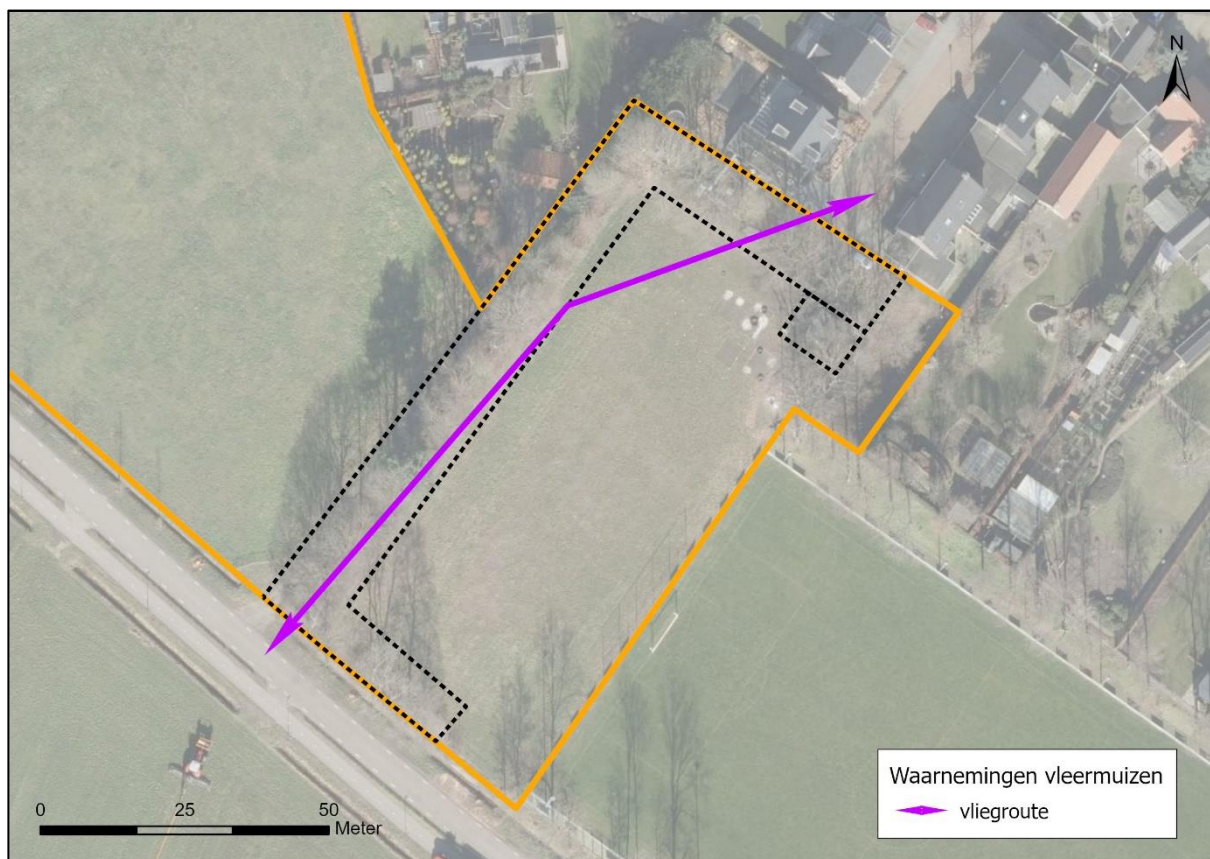
Gedurende het onderzoek is binnen het plangebied een foerageergebied aangewezen waar laatvliegers en gewone dwergvleermuizen boven de bomenrij en het grasveld foerageren (figuur 6).

Figuur 6. Foerageergebied laatvliegers en gewone dwergvleermuizen

Vliegroute

Gedurende twee van de drie onderzoeken in het voorjaar is een vliegroute waargenomen in het plangebied (figuur 7). Zowel laatvliegers als gewone dwergvleermuis maken gebruik van de houtwal in het plangebied om vanaf het noorden richting het zuidwesten te vliegen. In totaal zijn per ronde circa 10 individuen laatvliegers en gewone dwergvleermuis waargenomen die gebruik maken van de vliegroute.

Figuur 7. Vliegroute laatvliegers en gewone dwergvleermuizen

Zomerverblijfplaatsen

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied geen zomerverblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen.

Kraamverblijfplaats

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied geen kraamverblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen.

3.2 Kleine marterachtigen

Tijdens het onderzoek zijn meerdere diersoorten waargenomen met behulp van de cameravallen. Op de eerste en derde periode na, zijn tijdens alle periodes één of meerdere opnames van steenmarter gemaakt met de cameravallen. In totaal zijn 13 opnames van steenmarter gemaakt over een periode van 15 weken. Van de 13 opnames, zijn zeven opnames gemaakt met de jigglers die na 21 oktober is geplaatst in de nabijheid van de takkenhoop in het centrale deel van de houtwal. Drie opnames zijn gemaakt met de cameravallen die een week langer bij de takkenhoop hebben gestaan. Door het relatief hoge aantal waarnemingen nabij de takkenhoop is het aannemelijk dat steenmarter deze

takkenhoop gebruikt als rustplaats. Ook het sporenonderzoek bij de takkenhoop toont aan dat dieren hieronder kruipen. Uit het cameravallenonderzoek en het sporenonderzoek is niet onomstotelijk vast te stellen dat dit steenmarter betreft.

Naast steenmarters zijn er opnames gemaakt van egels, huiskatten en vele opnames van algemene vogels en algemene muizensoorten. Van bunzing, hermelijn en wezel zijn geen waarnemingen gedaan. Aanwezigheid van deze soorten in het plangebied is derhalve uit te sluiten.

In tabel 4 is een overzicht te zien van de waargenomen soorten per onderzoeksperiode.

Tabel 4. Overzicht van gefotografeerde diersoorten per periode per type materiaal

Periode	Cameraval				
	Jiggler	Marterkast	Struikrover	Losse cameraval nr. 5	Losse cameraval nr. 24
1	Huiskat, muizen en vogels	Muizen en vogels	Egel, huiskat, muizen en vogels	-	
2	Steenmarter en egel	Muizen en vogels	Egel, huiskat, muizen en vogels	-	
3	Egel, muizen en vogels	Muizen en vogels	Egel, huiskat, muizen en vogels		
4	Steenmarter , egel en buizerd	Muizen en vogels	Egel, huiskat, muizen en vogels		
5	Steenmarter (2x) , egel, huiskat, muizen en vogels	Muizen en vogels	Egel, huiskat, muizen en vogels		
6	Steenmarter (3x) , egel, huiskat, muizen en vogels	Muizen en vogels	Huiskat, muizen en vogels		
7	Steenmarter (2x) , egel, huiskat, muizen en vogels	Muizen en vogels	Steenmarter , egel, muizen en vogels		
8				Steenmarter (2x) , huiskat, muizen en vogels	Steenmarter , huiskat, muizen en vogels

3.3 Eekhoorn

De gehele houtwal binnen het plangebied en de bomenrijen die hierop aansluiten (Kluisstraat en Kranevenweg) zijn onderzocht op eekhoornnesten en sporen van eekhoorns. Tijdens het onderzoek zijn geen waarnemingen gedaan van eekhoorns, nesten en sporen van eekhoorn. In de houtwal staat één boom met veel klimop langs de stam. Deze boom was daardoor lastig visueel te onderzoeken. Vanwege het ontbreken van nesten in de omgeving, voldoende geschikte voedselbomen (in de omgeving) van de houtwal, het ontbreken van sporen van eekhoorn en de grote afstand tot het dichtstbijzijnde bos met tussenliggende wegen en akkers, is de aanwezigheid van een eekhoornnest onder de klimop uitgesloten. Uit het onderzoek volgt dat de aanwezigheid van nesten en leefgebied van eekhoorns is uit te sluiten binnen het plangebied.

3.4 Buizerd

Tijdens de onderzoeksrondte naar de aanwezigheid van eekhoorns is een groot nest waargenomen in een boom in de houtwal. In de buurt van het nest is een plukplaats aangetroffen. Tevens is tijdens dit veldbezoek een buizerd rustend in een boom in de houtwal gezien. Deze waarnemingen zijn weergegeven in figuur 5 op pagina 8. Naar aanleiding van deze waarnemingen zijn twee extra veldbezoeken uitgevoerd om vaststellen of het nest door buizerd wordt gebruikt. Deze twee extra onderzoeksrondes hebben geen waarnemingen van buizerd opgeleverd in het plangebied en de aangrenzende bomenrijen. Tevens is geen activiteit in en rond het nest waargenomen. Het nest is gedurende de periode van het onderzoek niet verder opgebouwd ten opzichte van de datum dat het nest voor het eerst werd aangetroffen, wat er op wijst dat het dit broedseizoen niet is gebruikt. Het is zodoende uit te sluiten dat buizerd (of een andere vogel) met een jaarrond beschermd nest een nestplaats heeft in het plangebied. Gezien de waarneming van een buizerd in de houtwal moet worden geconcludeerd dat het plangebied wel deel uitmaakt van het grotere leefgebied van buizerd.

4. Effectbeoordeling en toetsing Wet natuurbescherming

4.1 Vleermuizen

Foerageergebied

Uit het onderzoek volgt dat foerageergebied van zowel laatvliegers als gewone dwergvleermuizen aanwezig is boven het voormalige sportveld en de houtwal in het plangebied. De grasvelden binnen het plangebied maken plaats voor nieuwe woningen, tuinen en openbare ruimte. Hierdoor zal het vastgestelde foerageergebied minder functioneel worden voor vleermuizen. Voor met name gewone dwergvleermuizen kan het plangebied gedurende de bouwfase en na realisatie van de nieuwe woonwijk ook als foerageergebied functioneren. Voor laatvlieger geldt dit ook, maar in mindere mate. De houtwal in het plangebied blijft behouden en blijft daarmee geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Daarnaast is in de directe omgeving voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. De open vlaktes grenzend aan de bosranden bieden geschikt foerageergebied voor laatvlieger en gewone dwergvleermuis.

De voorgenomen plannen hebben daarom geen negatief effect op het foerageergebied van de vleermuizen. Wel is het belangrijk om verstoring door licht te voorkomen. Dit geldt zowel voor de bouwfase als de gebruiksfase. Lichtverstoring kan tot negatieve effecten leiden en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming. Mitigerende maatregelen kunnen dit voorkomen. In hoofdstuk 5 worden hiervoor maatregelen beschreven.

Verblijfplaatsen

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. De voorgenomen plannen hebben zodoende geen negatieve effecten tot gevolg op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Vliegroutes

De centraal in het plangebied gelegen houtwal functioneert als vliegroute voor gewone dwergvleermuizen en laatvliegers. Bij de realisatie van de woningbouw blijft de houtwal behouden. Er wordt een opening in de houtwal gemaakt ten behoeve van een straat voor het verkeer binnen de nieuwe wijk. Omdat dit een beperkte opening betreft kan de houtwal blijven functioneren als vliegroute voor vleermuizen, mits mitigerende maatregelen worden genomen. In hoofdstuk 5 worden hiervoor maatregelen beschreven. Indien de maatregelen niet worden genomen, is het optreden van negatieve effecten op de vliegroute en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming niet uit te sluiten. In dat geval dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen.

4.2 Kleine marterachtigen

Tijdens het onderzoek naar marterachtigen zijn in totaal 13 opnames van steenmarter gemaakt. Gezien de hoeveelheid opnames van steenmarter binnen het plangebied, is duidelijk geworden dat de houtwal die centraal in het plangebied ligt onderdeel van het leefgebied van de steenmarter is. Logischerwijs vormt de houtwal een migratieroute in noord-zuid richting. Vermoedelijk wordt de takkenhoop als rustplek gebruikt door steenmarter.

Als gevolg van de voorgenomen plannen om een doorgang te maken in de houtwal ten behoeve van een straat, wordt leefgebied en een migratieroute van steenmarter verstoord. Tevens kan de verhoogde activiteit in het plangebied door de realisatie van woningbouw leiden tot verstoring van het leefgebied.

Steenmarter is een cultuurvolgende soort die vooral voorkomt bij boerderijen en in dorpen en steden. Menselijke aanwezigheid en activiteit vormt geen belemmering voor de aanwezigheid van de soort. De

aanwezigheid van heggen, bosjes, houtwallen en groenstroken is van belang, omdat steenmarter daar zijn voedsel zoekt en beschutting vindt.

Steenmarter heeft een groot leefgebied met hierbinnen meerdere verblijfplaatsen die hij niet allemaal even frequent gebruikt. In de nieuwe situatie kan de houtwal nog steeds gebruikt worden door steenmarter. De opening in de houtwal vormt geen belemmering en de nieuwe straat kan gemakkelijk worden overgestoken. Als de takkenhoop in de houtwal aanwezig blijft kan deze door steenmarter gebruikt blijven worden als rustplek. De nieuwe situatie in het plangebied blijft geschikt als leefgebied voor de steenmarter. Met de voorgenomen aanleg van een wadi met groenstrook aan de oostzijde van het plangebied wordt een extra noord-zuid verbinding voor steenmarter gerealiseerd.

Bovenstaande in ogenschouw genomen leidt de verstoring van leefgebied en migratieroute niet tot negatieve effecten. Er is daarom geen sprake van een overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming.

Door het nemen van mitigerende maatregelen kan het leefgebied verbeterd worden en kan overtreding van de Wet natuurbescherming voorkomen worden en hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd (zie hoofdstuk 5). Indien de eisen niet kunnen worden nageleefd, dient tijdig voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden alsnog een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen en dienen tijdig mitigerende maatregelen te zijn genomen.

4.3 Eekhoorn

Uit het onderzoek volgt dat de aanwezigheid van nesten en leefgebied van eekhoorn is uit te sluiten binnen het plangebied. De voorgenomen plannen hebben daardoor geen negatieve effecten op eekhoorns en een overtreding van de Wet natuurbescherming is daardoor niet aan de orde.

4.4 Buizerd

In de houtwal in het plangebied is een buizerd, een groot nest en een plukplaats waargenomen. Uit het onderzoek blijkt dat het nest niet als nestplaats wordt gebruikt. Het is zodoende uit te sluiten dat buizerd (of een andere vogel) met een jaarrond beschermd nest een nestplaats heeft in het plangebied. Het plangebied vormt wel onderdeel van het grotere leefgebied van buizerd. Na realisatie van de voorgenomen plannen zijn de huidige graslanden in het plangebied niet meer geschikt als foerageergebied voor de buizerd. In de houtwal is nog steeds de mogelijkheid om te rusten. In de directe omgeving blijft voldoende foerageergebied voor buizerd aanwezig. De voorgenomen plannen hebben daardoor geen negatieve effecten op buizerd en een overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van buizerd is daardoor niet aan de orde.

5. Mitigerende maatregelen en aanbevelingen

5.1 Vleermuizen

Een lijnvormige structuur met een opening ertussen is nog steeds functioneel als vliegroute voor vleermuizen indien het voldoet aan diverse eisen (gebaseerd op gewone dwergvleermuis) (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014). Om negatieve effecten te voorkomen op het onderdeel van de vliegroute van vleermuizen worden deze eisen gesteld waardoor uitvoering van voorgenomen plannen niet ontheffingsplichtig is:

- + Een lijnvormige groenstructuur is alsnog geschikt als vliegroute wanneer een weg een opening veroorzaakt. De weg dient echter niet breder te zijn dan 15 meter, zodat de opening werkt als hop-over voor vleermuizen (figuur 8);
- + de snelheid voor de weg dient niet hoger te zijn dan 50 kilometer per uur, zodat de vleermuizen niet teveel verstoort worden en de hop-over alsnog kunnen gebruiken;
- + de bomen die aan de randen van de opening staan, dienen minimaal 4,5 meter hoog te zijn. Bij het aanleggen van de weg dient dus gekeken te worden naar welke bomen verwijderd worden;
- + Verstoring van vleermuizen door licht ter hoogte van de kruising van de nieuwe weg met de houtwal dient te worden voorkomen. Dit kan door:
 - o lichtmasten langs de weg slim te positioneren, zodat deze niet direct langs de houtwal komen te staan.
 - o te kiezen voor specifieke verlichting met armaturen die naar beneden schijnen en zo min mogelijk verstrooiing van licht naar de omgeving en de boomkronen veroorzaken.
 - o Een vleermuisvriendelijke lichtkleur te gebruiken; te weten een kleurtemperatuur minder dan 2.700 Kelvin en een golflengte van meer dan 540nm.

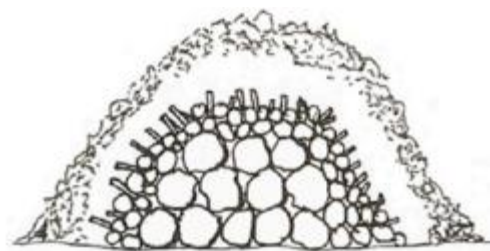
Figuur 8. Met een hop-over loopt de vliegroute voor vleermuizen op veilige hoogte over de weg (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014)

5.2 Kleine marterachtigen

Aangezien de houtwal onderdeel vormt van het leefgebied en een migratieroute van steenmarter (en andere diersoorten) en vermoedelijk een rustplek aanwezig is in de takkenhoop in de houtwal, is het wenselijk om maatregelen te treffen en eisen te stellen bij uitvoering van de werkzaamheden. Om verstoring op het leefgebied, de rustplek en migratieroute van steenmarter zoveel mogelijk te beperken worden de volgende maatregelen aanbevolen:

- + De werkzaamheden dienen gefaseerd uitgevoerd te worden. De delen die dan tijdens de werkzaamheden ongemoeid blijven dienen wel in verbinding te blijven met ander potentieel leefgebied. Hierdoor kunnen steenmarter (en andere dieren) hier altijd naartoe;
- + de takkenhoop in het noordelijk deel van de centraal gelegen houtwal dient behouden te blijven, gezien dit vermoedelijk een rustplek van steenmarter is;
- + de opening in de houtwal ten gevolge van de aanleg van de weg dient zo smal mogelijk te zijn zodat de steenmarter de weg kan oversteken. Door aanleg van dekkingsmogelijkheden als struweel blijft de houtwal tot aan de randen van de nieuw aan te leggen weg geschikt als migratieroute;

- + om te voorkomen dat de steenmarter door verhoogde menselijke activiteit wordt verstoord en verdreven, wordt geadviseerd een extra lijnvormige groenstructuur aan te leggen die kan functioneren als een noord-zuid verbinding. Hiervoor kan de wadi aan de oostkant van het plangebied worden gebruikt. Door aanplant van struiken en bomen in de wadi en/of op de taluds van de wadi en ontwikkeling van een structuurrijke kruidenvegetatie tussen de bomen en struiken wordt het leefgebied geoptimaliseerd met voldoende dekkingmogelijkheden. Optioneel kan dit gecombineerd worden met realisatie van takkenrillen en -hopen (figuur 9). Tijdens het onderzoek naar marters zijn vele opnames gemaakt van muizen binnen het plangebied. De optimalisatie van het leefgebied voor marters kan er tevens voor zorgen dat de muizen populatie in stand wordt gehouden.

Figuur 9. Schematische weergave van een marterhoop (Bouwens, 2017)

5.3 Eekhoorn

Geen soortgerichte mitigerende maatregelen benodigd voor eekhoorns, doordat de voorgenomen plannen geen negatief effect hebben op eekhoorn.

5.4 Buizerd

Geen soortgerichte mitigerende maatregelen benodigd voor buizerd, doordat de voorgenomen plannen geen negatief effect hebben op buizerd.

5.5 Algemene zorgplicht

Naast de mitigerende maatregelen voor vleermuizen en marterachtigen gelden ook de volgende algemene maatregelen voor andere soorten:

- + De werkzaamheden aan de huidige houtwal uitvoeren buiten de broedvogelperiode. Nesten en eieren van vogels zijn altijd beschermd. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli, maar kan eerder starten bij hogere temperaturen of later eindigen.
- + De Algemene Zorgplicht geldt altijd. Opzettelijk doden of verwonden van dieren is een overtreding van de Wet natuurbescherming. Zorg bij de uitvoering van de werkzaamheden dat zorgvuldig gewerkt wordt, waarbij werkwijzen worden aangepast zodat dieren kunnen vluchten.

6. Conclusie

Op basis van het soortgericht onderzoek naar de aan- of afwezigheid van vleermuizen, kleine marterachtigen, eekhoorn en buizerd en mogelijke negatieve effecten door uitvoering van voorgenomen plannen op deze soorten, kan het volgende worden geconcludeerd:

- + De centraal gelegen houtwal in het plangebied is onderdeel van een vliegroute voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De houtwal blijft grotendeels behouden, op de realisatie van een opening voor het aanleggen van een weg na. Door het opvolgen van de benoemde eisen waarbij de houtwal behouden blijft als vliegroute met een hop-over worden negatieve effecten op vleermuizen voorkomen en daarmee zijn de voorgenomen plannen niet ontheffingsplichtig en wordt overtreding met de Wet natuurbescherming voorkomen. Indien de eisen niet nageleefd kunnen worden, dient alsnog een ontheffing op de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd. Onderdeel van de ontheffing is een activiteitenplan, waarin mitigerende of compenserende maatregelen beschreven worden;
- + de centraal gelegen houtwal in het plangebied is onderdeel van het leefgebied van steenmarter en vormt een deel van een migratieroute, de takkenhoop in de houtwal is vermoedelijk een rustplek. Ondanks de voorgenomen plannen kan de houtwal blijven functioneren als leefgebied en migratieroute. Wanneer de takkenhoop wordt behouden, blijft de rustplek aanwezig. De verstoring die optreedt als gevolg van werkzaamheden heeft geen negatieve effecten op steenmarter tot gevolg. Een ontheffing van de Wet natuurbescherming is zodoende niet nodig. Met het nemen van mitigerende maatregelen wordt verstoring zoveel mogelijk beperkt en wordt het leefgebied verbeterd;
- + tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van eekhoorns of eekhoornsporen. De aanwezigheid van eekhoorn(nesten) is uitgesloten. Overtreding van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde ten aanzien van eekhoorn.
- + tijdens de veldbezoeken is geen activiteit van buizerd of andere roofvogels in en rondom het grote nest waargenomen. Het nest is tevens niet verder uitgebouwd. De aanwezigheid van een actief jaarrond beschermd nest van buizerd is uitgesloten. Overtreding van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde ten aanzien van buizerd of een andere vogel met een jaarrond beschermd nest;
- + gedurende de uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden is de naleving van de algemene zorgplicht ten alle tijden verplicht. Aanwezige dieren moeten de mogelijkheid krijgen te vluchten. Kappen van bomen en struiken wordt uitgevoerd buiten het broedseizoen van vogels.

Literatuurlijst

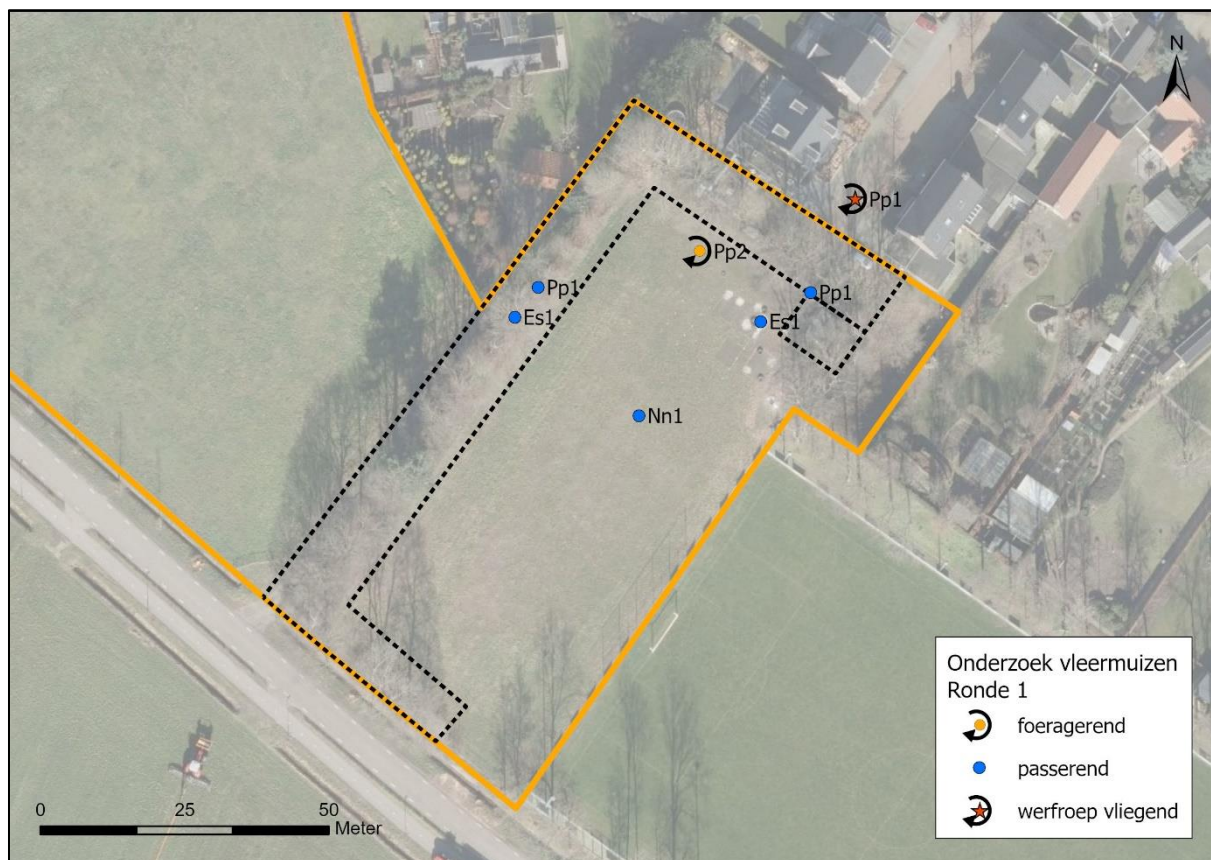
Literatuur

- + Bouwens, S., 2017. Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming, Provincie Noord-Brabant, 2017.
- + Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis. RCO-S12-401/BF15896 versie 1.1
- + Staro Natuur en Buitengebied, 2021. Quicksan flora en fauna Kluistraat te Ommel, Juli 2021 rapportnummer P2021-0206.
- + Westra. S. & Kuiters, R. 2018. Landschappelijke maatregelen voor kleine marterachtigen bunzing, wezel & hermelijn. Zoogdierenvereniging, 22 blz.

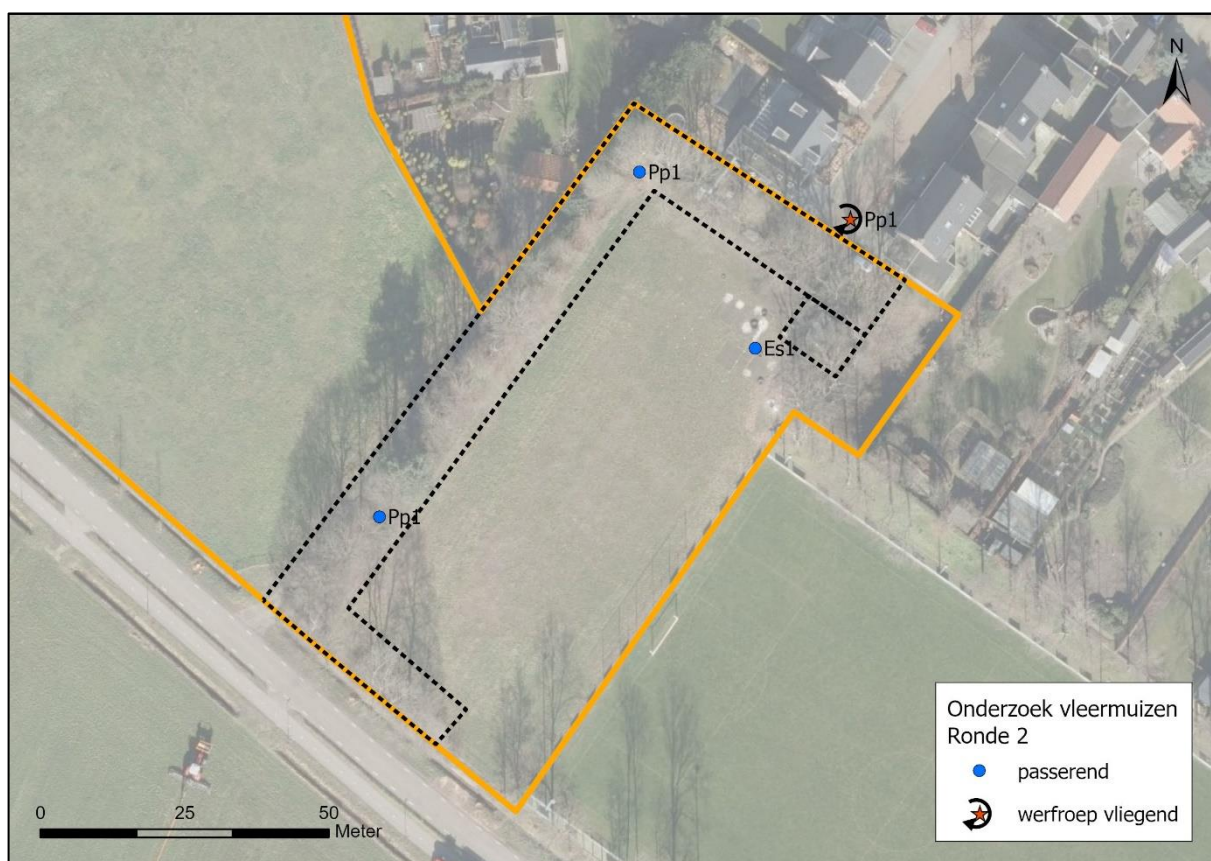
Internet

- + www.zoogdierveniging.nl
- + www.vogelbescherming.nl

Bijlagen

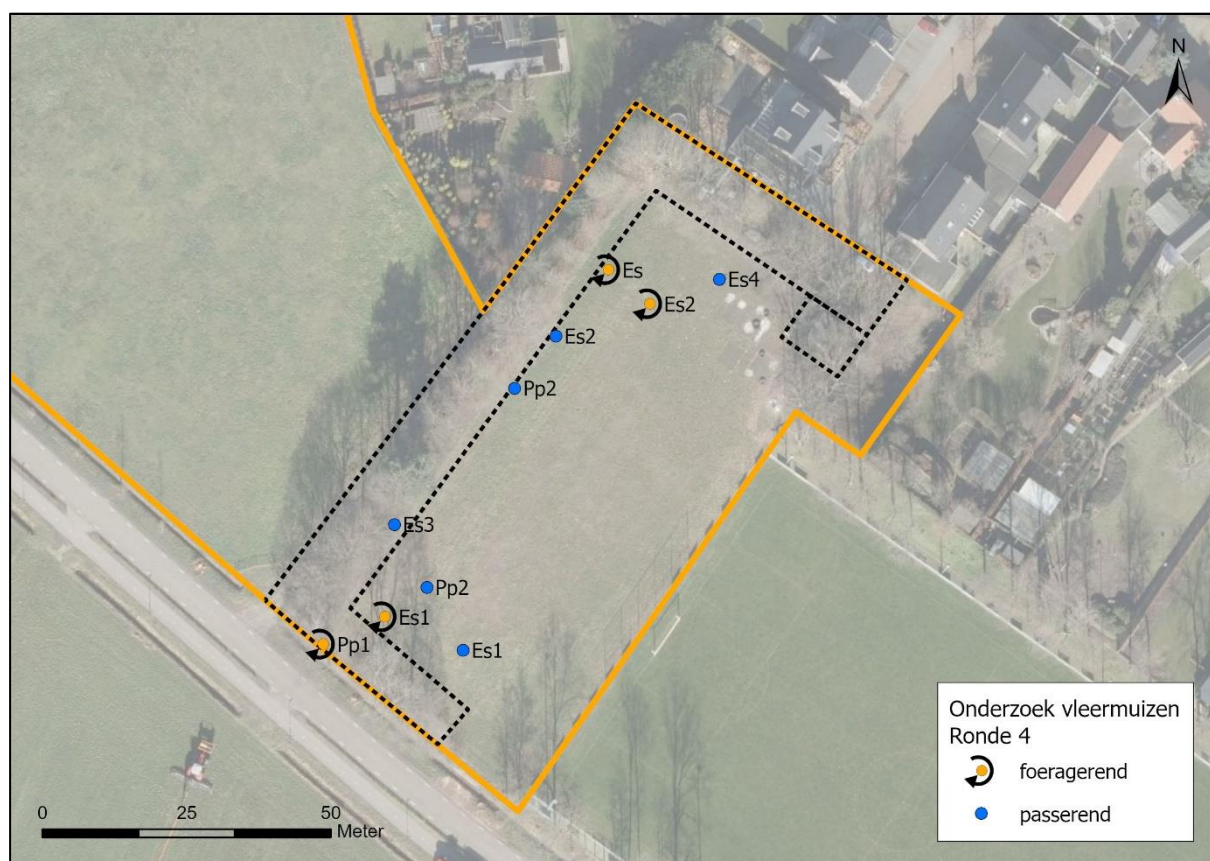
Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger
 Nn – *Nyctalus noctula* - Rosse vleermuis
 Getal = aantal

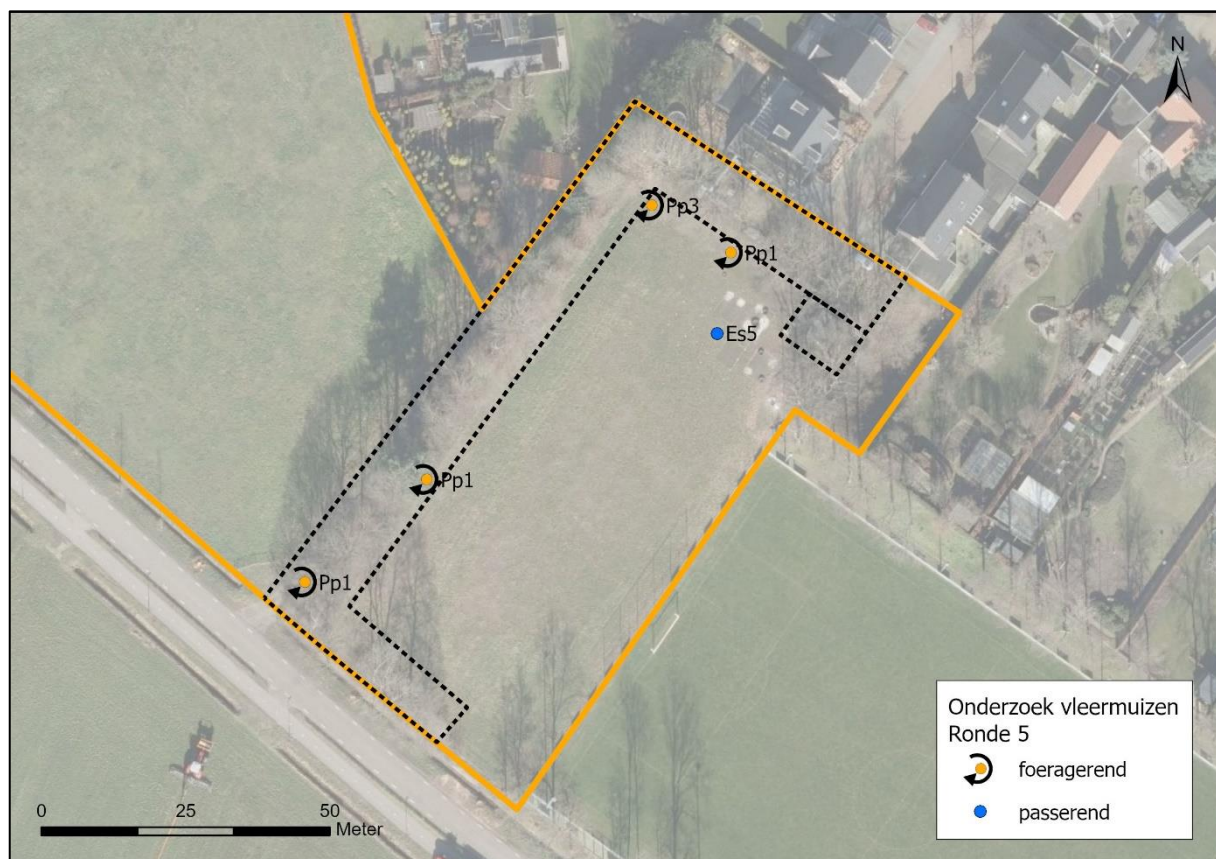
Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger
 Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
Pn – *Pipistrellus Nathusii* – Ruige dwergvleermuis
Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger
Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger
 Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger
 Getal = aantal